

Typiska arter och kriterier för dessa

Mora Aronsson, ArtDatabanken (mora.aronsson@artdata.slu.se).
2007-04-17, uppdaterad 2008-03-10

Kriterier som har varit styrande från början med arbetet med typiska arter, och fortfarande är det:

A. Arterna ska indikera gynnsam bevarandestatus (GYBS), dvs vara positiva indikatorer på när naturtypen mår bra.

Kommentar: Detta är det övergripande och styrande kriteriet av de tre. Att de måste vara positiva indikatorer kopplar direkt till texten i art- och habitatdirektivet om att typiska arter ska själva vara i GYBS (denna skrivning har i praktiska arbetet mildrats men den positiva aspekten ligger kvar enligt svensk tolkning). I de flesta fall är arterna knutna till någon av de strukturer och funktioner som är viktiga för naturtypen men i andra fall (oftast ohotade naturtyper) är det arter som ger en högre kvalitet när de förekommer eller anses göra det. Arten ska helst relativt snabbt reagera (dvs försvinna eller minska i antal) på en försämring av kvaliteten i habitatet.

B. Arterna ska gå att följa upp ickedestruktivt samt att det ska finnas uppföljningsmetodik. Kommentar: Icke destruktivt är en sanning med viss modifikation. För marina habitat och limnisk bottenfauna finns endast destruktiva metoder. Det är extra viktigt att kvalitetssäkra dessa mätningar för att veta att veta att man mäter det man avsett att mäta, och inte förändringar som är resultat av provtagningen. Detta kriterium har varit det vägledande för vilka organsingrupper som blivit prioriterade för de olika naturtyperna. Även andra organismgrupper kan komma i fråga som typiska arter när metodik finns.

C. Arterna ska vara lätta att identifiera. Det ska ej krävas expertkompetens för att identifiera dem.

Kommentar: Det är naturligtvis relativt vad som avses med "lätta att identifiera", men framför allt ska de vara möjliga att artbestämma i fält (i normalfallet). För vissa grupper kommer det säkert att vara "experter" som utför arbetet. Artgruppens relevans lägger naturligtvis ribban. Är gruppen exceptionellt indikativ så tolereras mer svåridentifierade arter och tvärtom.

D. Geografisk aspekt – En typisk art behöver inte vara användbar inom naturtypens hela utbredningsområde. Vissa naturtyper finns i hela Sverige vilket normalt gör att det finns få arter som har samma utbredning. Listan sammantaget för respektive naturtyp ska dock ge ett tillräckligt antal typiska arter att använda inom hela naturtypens utbredningsområde. Arterna ska dock ej vara alltför lokala utan förekomma inom en relativ stor del av naturtypens utbredningsområde. Undantag kan dock förekomma beroende av arternas

indikatorvärde. I enstaka fall kan arten vara typisk art inom endast en del av sitt utbredningsområde om den exempelvis har bra indikatorvärde i söder men sämre i norr.

Bakgrund

Fritt efter Naturvårdsverkets rapport 5434: ”Uppföljning av Natura 2000 i Sverige - uppföljning av habitat och arter i Habitatdirektivet samt arter i Fågeldirektivet”:

Typiska arter

De typiska arterna ska ha väl belagd koppling till habitatet och viss livsmiljö kvalitet. De används i uppföljningssammanhang i första hand som kvittoarter för att skötseln eller andra viktiga ekologiska funktioner är gynnsamma för bevarandestatusen i habitatet. Typiska arter utgörs av indikatorarter som reagerar relativt snabbt på någon av de i uppföljningssammanhang viktiga ekologiska parametrarna i habitatet. De typiska arterna är valda så att de ska reagera på förändringar i en specificerad funktion eller struktur som man är intresserad av att följa. De kan också vara en signal på lång kontinuitet eller att habitatet har tillräcklig storlek. Arterna skall dessutom vara relativt ovanliga men ändå så allmänna att de finns i de flesta objekt med habitatet.

Relationen mellan karakteristiska, typiska och rödlistade arter

Karaktärsarter är ”vanliga” arter som utmärker (definierar) habitatet. Här finns också ekologiskt viktiga ”nyckelarter” som utgör livsmiljö för många andra arter. Bland sådana arter kan nämnas trädarter i skogsekosystem. Se vidare dokument från ArtDatabanken daterat 080310.

Rödlistade arter och flertalet bilaga 2-arter (arter som är förtecknade i art- och habitatdirektivets bilaga 2) utgör en grupp arter som är sällsynta och som regel inte finns i alla Natura 2000-objekt. För rödlistade arter; se www.artdata.slu.se